

КЫРГЫЗ РЕСПУБЛИКАСЫНЫН ИЛИМ, ЖОГОРКУ БИЛИМ БЕРҮҮ
ЖАНА ИННОВАЦИЯЛАР МИНИСТРЛИГИ

С.НААМАТОВ АТЫНДАГЫ НАРЫН МАМЛЕКЕТТИК
УНИВЕРСИТЕТИ

ТАБИГЫЙ ИЛИМДИК БИЛИМ БЕРҮҮ ЖАНА ДЕНЕ ТАРБИЯ
КАФЕДРАСЫ

МАКУЛДАШЫЛДЫ

БЕКТЕМИН

Окуу башкармалыгынын башчысы

Академиялык иштер боюнча проректор

Ж.Ж.Усубалиева

К.О.Омурова

“ 5 ” 09 2025 ж.

09 2025 ж.

ЖУМУШЧУ ПРОГРАММА

Дисциплина: Кыймылдуу оюндар, элдик кыймылдуу
оюндар

Бакалаврды даярдоо багыты: 532000 «Дене тарбия жана спорт»

Даярдоо профили: Дене тарбия

Академиялык даража: Бакалавр

Окуу формасы: күндүзгү, сырттан

Нарын -2025

1. Түшүндүрмө

“Тандалган спорттун теориясы жана методикасы (Кыймылдуу оюндар, элдик кыймылдуу оюндар) жумушча программасы КР ББМ 2021-жыдын 21-сентябры № №1578 /1 приказы, жана бакалаврларды даярдоо багытындагы: 532000 «Дене тарбия жана спорт» окуу планынын негизинде түзүлдү.

2. ПРЕДМЕТТИН МАКСАТЫ ЖАНА МИЛДЕТИ:

Студенттердин дене тарбия жана спорт сабактарында колдоно алатурган билим, жөндөмдүүлүк, тажрыйбага ээ болуусун камсыздоо. Кыймылдуу оюндардын, Кыргыз жана Түрк элдеринин улуттук оюндарынын билуу жана дене тарбия сабагында колдоно алуу. “Тандалган спорттун теориясы жана методикасы (Кыймылдуу оюндар, элдик кыймылдуу оюндар) боюнча адистештирилген студенттерге окутуучулук, машыктыруучулук, уюштуруу-усулдук ж.б иштердин түрлөрүн мамлекеттик, коомдук жана жеке түзүмдөгү ДКМ жана С (билим берүү тармактары, дене күч маданияты жамааттары, ден соолук борборлор, БӨСМ, спорт клубдары ж.б.) деңгээлинде иштөөдө адистиктерин калыптандыруу. Назарият (теория) жана усулду окуу, “Тандалган спорттун теориясы жана методикасы (Кыймылдуу оюндар, элдик кыймылдуу оюндар) ыкмаларын жана айла-амалдарын (тактикаларын) үйрөнүү, өркүндөтүү. Сабакты өтүү, уюштуруу, сабактын конспектилерин жазуу, окуу машыгуу иштерин пландаштыруу жана машыгуу сабактарын өтүү.

Окутуунун жыйынтыгы:

1. Кыймылдуу жана улуттук оюндардын тарыхын жана өнүгүүсүн билүү.
2. Дене тарбия сабактарында Кыймылдуу жана улуттук оюндар боюнча сабактарды өткөрүүгө үйрөнүү.
3. Кыймылдуу жана улуттук оюндар боюнча мелдештерди өткөрүүгө үйрөнүү.
4. Мелдештерге тийиштүү документтерди пландоого жана толтурууга үйрөнүү.
5. Спорттун ар кандай түрлөрүндө кыймылдуу оюндарды колдонууга үйрөнүү. Адистиктин мыйзам ченемдүүлүгүн; спорттук машыгуулардын мазмунун жана түзүмүн үйрөнүү;
6. атайын аталыштарды билишет, ыкмалык жана тактикалык көнүгүүлөрдү окутуу усулун үйрөнүшөт, спорттук тандап алуу жөндөмдүүлүктөрдү билишет, спорттук-таалим-тарбиякалык диагностикалык усулдарды билишет, дене күч маданияты жана спорт тармагында илим-изилдөө усулдарын үйрөнүшөт;

- Алган жөндөмдүүлүктөрү; дене күч маданияты, дене тарбия, спорттук машыгуулар жана аралаш сабактардан адистик билим алышат, учурдагы жана ыкчам пландаштыруулар, окуу, окуу-машыгуу жана ден-соолукту чыңдоо сабактарын өтүшөт, ар кандай контингенттеги адамдарга окуу жайларда, элге билим берүү тармактарында дене күч маданияты жамааттарында, ден-соолукту чыңдоо борборлорунда БӨСМ ж.б., дене тарбия багытында дене жүктөрүн машыгуучулардын жашына жараша башкара билүү; машыгуучулардын кыймыл аракетиндеги ыкмаларды эскертүү жана оңдоо, студенттерге спортсмендердин ар кандай даярдыгындагы иштерди текшере билүү; кыймылдуу оюндар боюнча ар кандай спорттук массалык иштерди жана мелдештерди өтүү; өзүнүн иш аракетине талдоо жүргүзө билүү жана оңдоп түзөөлөрдү киргизүү.

Окутуунун формасы: “Тандалган спорттун теориясы жана методикасы (Кыймылдуу оюндар, элдик кыймылдуу оюндар) боюнча окуу иштери, окуу пландын негизинде бул формада өтүлөт: лекциялык, семинардык, усулдук-тажрыйбалык, анын ичинде окуу тажрыйбалык (практикалык) жана студенттердин өз алдынча иштөө сабактары.

3. ББП ДИСЦИПЛИНАНЫН ОРДУ

Семестр	Кредит менен	Жалпы саат	лекция	Практика	СӨИ	Отчеттуулук
1 2	2	60	16	16	28	экзамен

Лекциялык сабактарда (ЛС) студенттерге кыймылдуу оюнунун элдик кыймылдуу оюнунун тарыхы, анын өнүгүү жана калыптанышы, ыкмалардын негиздери, ыкмалардын кээ бир бөлүктөрүнүн аткарылышынын негиздерин жана окутуу усулдарын, машыгуу процессин, дене тарбия сапаттарын тарбиялоону, жалпы орто мектептерде, БӨСМ-нде сабак өтүүнү, Илим изилдөө мекемелеринде илим изилдөөнү жана ДКМ ж\а С тармактарында кыймылдуу оюндар элдик кыймылдуу оюндар боюнча мелдештерди уюштурууну жана өтүүнү камтыйт.

Окуу тажрыйба (ОТ) студенттердин өз алдынча иштөөсү үчүн, таалим-тарбия-адистик билим жана ыктарын адис катары калыптанышын карайт. Студенттер атайын тапшырманын негизинде окуу, машыгуу жана спорттук иш кагаздарды түзөт, дене тарбия жана машыгуу сабактарын өтөт. Окуу-изилдөө иштеринин технологияларын (СОИИ), мелдештерди уюштуруу жана өтүүгө катышат.

Өз алдынча иштөөгө (СӨИ): Сунушталган адабияттарды окуу, адабий булактардан рефераттарды жазууну; сабактын конспектилерин түзүүнү; машыгуу сабактарынын иш кагаздарын түзүүнү; калыстык иш кагаздарын түзүүнү; ачылыштарда сөз сүйлөө жана аны уюштурууну үйрөнөт; СОИ иш кагаздарын жазуу; жеке пландар жана машыгуунун күндөлүктөрүн; таалим-тарбиякалык байкоо жүргүзүүнү жана аны эсепке алууну билет; бүтүрүүчү адистик иштерди усулдук жана илимий-изилдөө иштерди жасайт; таалим-тарбиякалык иш тажрыйбага даярдык көрөт, спорттук мелдештерге катышат жана өтөт.

Мелдештерге катышуу студенттин окуу иштеринин милдетүү түрдө бир бөлүгү катары каралат. Мындан тышкары окуу-тарбия иш катары студенттердин окуу-машыгуу, иштерин тейлөө, сабак өтүүчү жерлерди, жабдууларды жана усулдук көргөзмөлөрдү, пособияларды даярдоо каралган.

Сабактар аралык байланыш. Тандалган спорттун теориясы жана методикасы, Спорттун тандап алган усул жана теория сабактары, биология, анатомия, биохимия, философия, дене маданияты жана спорттун тарыхы сабактар аралык байланышта. Өздүк сабактардан ДКМ таалим-тарбиясы, ДКМ психологиясы, биомеханика, спортметрология, гигиена, физиология, дене булчуңдарынын физиологиялык аракеттери, ДКМ назарияты ж\а усулу, спорттун теориясы, спорттун түрлөрүнүн негизги теория жана усулу сабактар менен байланышта.

Студенттердин билимин текшерүү ыкмасы. Студенттердин жетишүүсүн модуль-рейтинг ыкмасы менен аныкталат. Сынактык баллдары текшерүү рейтингдин негизинде, окуган бардык модульдук сабактардын жана баллдардын суммасынын негизинде модуль учурунда коюлат. Студенттердин жетишүү бааларынын критерийлерине: өткөн сабактардан алган билими, ыкмалардын аткаруу жактары жана усулдук окутуу ыкмалары, Кыймылдуу оюндар, элдик кыймылдуу оюндар боюнча машыктыруунун усулдук жактары, бекитилген талаптардан: практикалык норма талаптар, окуу практикасы, адистик классификациялык иши, мелдештерде калыстык кылуу ж.б. 3 семестрде жүргүзүлөт.

Студенттердин билимин текшерүү формасы: Суроо, жазуу жүзүндөгү текшерүү иштери, окуу практикасы боюнча жазуу текшерүү иштери, тестик тапшырмалар, рефераттар, доклад жана презентациялар, план жана отчет иш кагаздары назарияттык (жазуу түрүндө) сынактар.

Пререквизиттер

Окулуп жаткан курстун *пререквизиттеринде* студенттер төмөнкү курстар боюнча көндүмдөрдү жана билимдерди өздөштүргөн болууга тийиш

Дисциплина	Компетенциялардын коду
Дене күч маданиятынын тарыхы	ОК-1 Курчап турган дүйнө жөнүндө илимий билимдерди сын көз менен баалай жана колдоно алат, жашоонун, маданияттын баалуулуктарына багыт алат жана активдүү жарандык позицияны ээлей алат, адамдарга сый-урмат жана толеранттуулукту көрсөтө алат;

Постреквизиттер

Курстун *постреквизиттери* “Тандалган спорттун теориясы жана методикасы (Кыймылдуу оюндар, элдик кыймылдуу оюндар) тармагы катары калыптанып, башка илимдер менен да тыгыз байланышта өнүгүп келе жатат. Алсак, студенттердин дүйнөнү таанып-билүүдөгү ой жүгүртүүлөрүн, тарыхый баалуулуктарга болгон көз-караштарын билүү боюнча **Массалык жана маданий ден соолукту чындоо иштерин уюштуруу** илимине, студенттердин ички дүйнөсүн, психологиялык өнүгүү өзгөчөлүктөрүн, руханий байлыгын аңдап байкоо жүргүзүүдө, маалыматтык көз карашын өстүрүүдө **Спорттук педагогиканы өркүндөтүү** илимине таянат.

Дисциплина	Компетенциялардын коду
Массалык жана маданий ден соолукту чындоо иштерин уюштуруу	ПК-12 Пландык жана отчеттук документтерди иштеп чыгуу, эс алуу, дене тарбия жана спорттук иш-чараларды уюштуруу жана өткөрүү;
Спорттук педагогиканы өркүндөтүү	ПК-14 Дене тарбия жана спорт тармагында топтолгон руханий баалуулуктарды, патриоттуулукка тарбиялоого, девианттык жүрүм-турумдун алдын алууга, сергек жашоо образын калыптандырууга катышкандардын инсандык сапаттары жөнүндө алган билимдерин колдоно билүү. үзгүлтүксүз дене тарбия жана спорт;

4. “ТАНДАЛГАН СПОРТТУН ТЕОРИЯСЫ ЖАНА МЕТОДИКАСЫ
(КЫЙМЫЛДУУ ОЮНДАР, ЭЛДИК КЫЙМЫЛДУУ ОЮНДАР)
САБАГЫНЫН ОКУУ СААТТАРЫНЫН БӨЛҮНҮШҮ.

Теманын аталышы	Лекциялык саат	Практикалык саат
3 семестр		
Тема 1. Кыймылдуу оюндардын түшүнүгү жана мүнөздөмөсү. Улуттук кыймылдуу оюндардын пайда болушунун жана өнүгүшүнүн тарыхы. Кыргыз жана Түрк элдеринин улуттук кыймылдуу оюндары	2	
Тема 2. Жашты эсепке алуу менен кыймылдуу оюндардын педагогикалык мааниси жана характеристикасы. Кыймылдуу оюндар боюнча сабактын конспектиси.	2	
Тема 3. Кыймылдуу оюндардын өзгөчөлүктөрү жана спорттук оюндардан айырмачылыгы.	2	
Тема 4. Кыймылдуу оюндардын дене тарбия системасындагы орду.	2	
Тема 5. Кыймылдуу оюндар сабагы боюнча пландоо документтери.	2	
Тема 6. Кыймылдуу оюндар боюнча план-конспект.	2	
Тема 7. Кыймылдуу оюндарды өткөрүүнүн анализи.	2	
Тема 8. Спорттук практикада оюн методунун ролу. Колдонуунун аспекти. Машыгууларда кыймылдуу оюндардын колдонулушу	2	
Тема 1 Мектепке чейинки жана баштапкы мектеп жашындагы үчүн оюн көнүгүүлөрү.		1
Тема 2 Мектепке чейинки жаштагы балдар үчүн кыймылдуу оюндар жана көнүгүүлөр		1
Тема 3 Мектепке чейинки жаштагы балдар үчүн кыймылдуу оюндар жана көнүгүүлөр. Мугалимдин тапшырмасы боюнча кыймылдуу оюндарды өткөрүү.		1
Тема 4 Орто мектеп жашындагы окуучулар үчүн кыймылдуу оюндар жана көнүгүүлөр. Мугалимдин тапшырмасы боюнча кыймылдуу оюндарды өткөрүү.		1
Тема 5. Физикалык жөндөмдүүлүктү арттыруу үчүн кыймылдуу оюндар. Мугалимдин тапшырмасы боюнча кыймылдуу оюндарды өткөрүү		

Тема 6. Мугалимдин тапшырмасы боюнча кыймылдуу оюндарды өткөрүү. Курстун планы		
Тема 7. Мугалимдин тапшырмасы боюнча кыймылдуу оюндарды өткөрүү.		1
Тема 8 Спорттук оюндарга өтүүчү кыймылдуу оюндар. Мугалимдин тапшырмасы боюнча кыймылдуу оюндарды өткөрүү.		1
		1
Бардыгы:	16	16

6. МАТЕРИАЛДЫК-ТЕХНИКАЛЫК КАМСЫЗДОО

- окуу китептери;
 - окуу-методикалык колдонмолор;
 - өз алдынча иштөө үчүн колдонмолор;
 - спорттук инвентарлар
- Спорт зал

7. ОКУУ-УСУЛДУК АДАБИЯТТАРЫ

- 1 Абдуллаев, М.Т. Ак чөлмөк [Текст] / М.Т. Абдуллаев, Т.Т. Иманалиев. – Бишкек: КГАФКиС, 2014. – 156 б. 2. Абдуллаев, М.Т. Командно-спортивная игра «Ордо» [Текст] / М.Т. Абдуллаев // Кыргызская национальная физическая культура: теоретические и методические аспекты. – Бишкек: КГАФКиС, 2008. – С. 261-312. 3. Абрамзон, С.М. Киргизы и их этногенетические и историкокультурные связи [Текст] / С.М. Абрамзон. – Л.: Наука, 1972. – 360 с.
- 2 Акматов, Ч. Дене тарбия сабагында өткөрүлүүчү кыргыздын улуттук кыймыл-аракет оюндары [Текст] // Современное состояние и перспективы развития национальной физической культуры: материалы научной конференции / Ч. Акматов. – Бишкек: КГАФКиС, 2005. – С. 88-91.
- 3 Тиленчиев, Ю.Р. Кыргызские народные подвижные игры и их потенциал [Текст] / Ю.Р. Тиленчиев // Вестник КГЮА. – Бишкек, 2014. – №3. – С. 71-73
- 4 Шарабакин, Н.И. Теория и методика физической культуры [Текст] / Н.И. Шарабакин, К.У. Мамбеталиев. – Бишкек: Шам, 1997. – 315 с.
- 5 Саралаев, М.К. История физической культуры [Текст] / М.К. Саралаев. – Бишкек: Мектеп, 1997. – 115 с.
- 6 Подвижные игры, Былеева Л.В., Коротков И.М., Москва, ФК и С, 1982. Китеп 2
- 7 Подвижные игры для направленного развития двигательных способностей. Ермаков В.А., Монагоров Ю.П., Тула 2009. Китеп
- 8 Дене маданияты теориясы, А. М. Мамытов, К. Ч. Джанузак, Бишкек 2011.

Зачеттук суроолор

1. Оюн ишинин түшүнүгү.
2. Оюндун педагогикалык негиздери (ден соолукту чыңдоочу, тарбиялоочу, билим берүүчү).
3. Кыймылдуу оюндар менен спорттук оюндардын айырмасы.
4. Педагогикалык топтор (кыймылдуу оюндардын классификациясы).
5. Оюндарда физикалык сапаттарды жана кыймыл-аракетти өнүктүрүү.
6. Мектепте дене тарбия сабагындагы кыймылдуу оюндар.
7. класстан тышкары иштин кыймылдуу оюндары.
8. Оюн методунун спорттук практикадагы орду.
9. Спорттун ар кандай түрлөрү боюнча оюндар. Тарбия жана билим берүү иштеринде кыймылдуу оюндарды колдонуу аспектилері.
10. Машыгуунун ар кандай түрлөрү үчүн машыгууда кыймылдуу оюндарды колдонуунун өзгөчөлүктөрү: физикалык, техникалык, тактикалык, интегралдык.
11. Оюндар мелдештерге психологиялык жактан даяр болуунун жана машыгуудан жана мелдештерден кийин денени калыбына келтирүүчү каражаттардын бири катары.
12. Ачык асман алдындагы оюндар спорттук жөндөмдүүлүктү аныктоонун жана спортто тандоонун каражаты катары.
13. Ишке ашыруу ыкмалары менен мектепке чейинки балдар үчүн оюндардын мүнөздөмөсү.
14. 1-4-класстардагы башталгыч мектеп окуучулары үчүн оюндардын мүнөздөмөсү, аларды ишке ашыруу ыкмалары.
15. 5-9-класстардагы мектеп окуучулары үчүн оюндардын мүнөздөмөсү, аларды ишке ашыруу ыкмалары.
16. 10-11-класстардагы жогорку класстын окуучулары үчүн оюндардын методикалык мүнөздөмөсү.
17. дене тарбия сабагында оюн тандоо критерийлери.
18. Оюнга лидерди даярдоо.
19. Оюнчуларды командаларга бөлүү ыкмалары жана алардын мүнөздөмөлөрү.
20. лидерди тандоо ыкмалары жана алардын мүнөздөмөлөрү.
21. Класстар үчүн оюн тандоо критерийлери.
22. Оюнда капитандарды тандоо.
23. Оюндарды башкаруу. Оюн учурунда жүктөө дозасы.
24. Оюнга калыстык кылуу жана оюндун жыйынтыгын чыгаруу. Оюнду бүтүрүү үчүн талаптар.
25. Кыймылдуу оюндар боюнча мелдештерди уюштуруу.
 - 1 Кыймылдуу оюнга аныктама бериниз.
 - 2. Кыймылдуу оюндардын өзгөчөлүгү эмнеде?
 - 3. Эмне үчүн кыймылдуу оюн дене тарбия каражаты болуп саналат?
 - 4. Кыймылдуу оюндун дене тарбия методу экенин далилдегиле.
 - 5. Мектепке чейинки курактагы балдардын дене тарбиясынын теориясында жана методдорунда кыймылдуу оюндардын кандай классификациялары колдонулат?
 - 6. Мектепке чейинки балдар менен кыймылдуу оюндарды уюштуруу жана өткөрүү маселесин изилдөөгө салым кошкон окумуштууларды атагыла.
 - 7. Мектепке чейинки курактагы балдар менен кыймылдуу оюндарды өткөрүү методикасынын негизги жоболорун атагыла.
 - 8. Мектепке чейинки балдар үчүн жаңы сюжеттик активдүү кыймылдуу оюндун түшүндүрмөсү кандай формада болот?

- 9. Мектепке чейинки курактагы балдарга сюжеттик эмес активдүү оюндарды түшүндүрүү үчүн кандай талаптар коюлат.
- 10. Мектепке чейинки курактагы балдар менен кыймылдуу оюндарды өткөрүүнүн мүмкүн болгон варианттарын тизмектеңиз.
- 11. Кыймылдуу оюндардын чыгармачылык багыты кандайча көрүнөт?
- 12. Мектепке чейинки курактагы балдар менен эстафеталарды өткөрүүнүн өзгөчөлүктөрү кандай?
- 13. Кандай кыймылдуу оюндарды элдик деп атоого болот?
- 14. Билим берүү уюмдарында мектепке чейинки курактагы балдарга спорттук оюндардын кандай элементтери үйрөтүлөт?
- 15. Кыймылдуу оюнду өткөрүүнүн планын түзүңүз (окуучунун тандоосу боюнча оюн).

5. Азыркы коомдогу оюндардын социалдык функциялары.
5. Кыймылдуу оюндардын ден соолукту чыңдоочу милдеттери.
6. Кыймылдуу оюндардын тарбиялык милдеттери.
7. Кыймылдуу оюндардын тарбиялык милдеттери.
8. Кыймылдуу оюндардын мазмуну.
9. Педагогикалык практикада кыймылдуу оюндар (кыймылдуу оюндардын сабак жана класстан тышкаркы формалары).
10. Педагогикалык топтор (педагогикалык практикада кыймылдуу оюндардын классификациясы).
11. Мектепте кыймылдуу оюндар.
12. Балдар менен иштөөнүн класстан тышкаркы формаларындагы оюндар.
13. Балдар менен иштөөнүн мектептен тышкаркы формаларындагы оюндар.
14. 1-3-класстардагы мектеп окуучулары үчүн ачык асман алдындагы оюндардын мүнөздөмөсү.
15. 4-6-класстардагы мектеп окуучулары үчүн кыймылдуу оюндардын мүнөздөмөсү.
16. 7-9-класстын окуучулары үчүн кыймылдуу оюндардын мүнөздөмөсү.
17. 10-11-класстардагы мектеп окуучулары үчүн кыймылдуу оюндардын мүнөздөмөсү.
18. Кыймылдуу оюнду тандоо критерийлери.
19. Оюн аянтчасын даярдоо.
20. Оюнга жабдууларды даярдоо.
21. Оюнга лидерди даярдоо.
24. Оюнга коюлуучу талаптар жана оюнду түшүндүрүү тартиби.
25. Оюнда көрсөтүүнүн орду жана ролу.
26. команданын капитанын тандоо ыкмалары жана алардын мүнөздөмөлөрү.
27. Оюнчуларды командаларга бөлүү ыкмалары жана алардын мүнөздөмөлөрү.
28. Жардамчыларды жана команданын капитандарын тандоо.
29. Оюн процесстерине байкоо жүргүзүү.
30. Жүктүн дозасы жана оюндун калысы.
31. Оюндун аягы.
32. Оюнда педагогикалык маселелерди чечүүнүн ыкмалары.
33. 1-3-класстын окуучулары менен оюндарды өткөрүү методикасынын өзгөчөлүктөрү.